

Anton Tšehov: Kirsikkapuisto

I Taustoittavia tehtäviä

Tehtävä 1

Kirsikkapuisto (suomennettu myös nimellä *Kirsikkatarha*) kantaesitettiin Moskovan taiteellisessa teatterissa vuonna 1904. Tutkikaa paikkaa ja aikaa, jossa näytelmä on kirjoitettu. Työskennelkää pienissä ryhmissä ja kootkaa havainnoistanne lyhyt suullinen esitys muulle ryhmälle.

1. Anton Tšehov – elämäkerta
2. Anton Tšehov – kirjallinen ura
3. Näytelmän vastaanotto ja tuotanto
4. Kirjallisuuden ilmapiiri – mitä tapahtui venäläisessä kirjallisuudessa 1800-luvulla?
5. Historiallinen konteksti – Venäjä vuonna 1860

Tehtävä 2

Komedia vai tragedia?

Tšehov nimesi *Kirsikkapuiston* nelinäytöksiseksi komediaksi. Sen sijaan näytelmän kantaesityksen ohjannut Konstantin Stanislavski piti näytelmää ennen kaikkea tragediana. Tšehovin kerrotaan pitäneen Stanislavskin näkemystä *Kirsikkapuistosta* suorastaan virheellisenä.

Tutustu draaman lajeihin:

1. Mitkä piirteet ovat tyypillisiä komedialle?
2. Entä tragedialle?
3. Etsi kirjallisuudesta esimerkkejä sekä komedioista että tragedioista.
4. Pohdi näytelmätekstin perusteella, onko *Kirsikkapuisto* enemmän komedia vai tragedia.
5. Kumpi painottuu Kansallisteatterin esityksessä enemmän?

Tehtävä 3

Tässä tehtävässä tutustutaan näytelmätekstiin yksi näytös kerrallaan. Kuhunkin näytökseen liittyy kirjallinen oppimistehtävä, jonka voi toki toteuttaa myös keskustelutehtävänä.

I näytös

- A. Tee roolikartta näytelmän alkuasetelmasta. Sijoita keskelle Ljubov Andrejevna ja hänen ympärilleen muita henkilöitä. Merkitse esille henkilöahmojen sosiaalinen asema ja hahmojen väliset sukulaisuus- ynnä muut suhteet.
- B. Näytelmän nimi on *Kirsikkapuisto*. Mitä ensimmäisessä näytöksessä saadaan tietää kirsikkapuistosta? Kirjoita lyhyt teksti, jossa hahmottelet ensimmäisen näytöksen perusteella, mikä tehtävä kirsikkapuistolla tässä näytelmässä on ja millaisia merkityksiä se saa.

II näytös

Kirsikkapuiston toisessa näytöksessä puhutaan paljon rahasta. Miten eri henkilöahmot suhtautuvat rahaan? Vaikuttaako hahmon yhteiskuntaluokka hänen suhtautumiseensa? Millaisia merkityksiä raha näytelmän toisessa näytöksessä saa? Kirjoita lyhyt teksti, jossa pohdit näitä kysymyksiä.

III näytös

- A. *Kirsikkapuiston* kolmannessa näytöksessä tilanomistajatar Ranevskajan henkilökuva syvenee. Kirjoita lyhyt teksti, jossa pohdit Ranevskajan henkilöahmoa. Käsittele tekstissäsi (esimerkiksi) seuraavia kysymyksiä: Millainen henkilöahmo Ranevskaja on? Millaisia arvoja hän edustaa? Onko hän näytelmän keskeisin henkilöahmo? Onko hän koominen vai traaginen hahmo?
- B. *Kirsikkapuiston* kolmannen näytöksen lopussa paljastuu, että kirsikkapuisto on myyty. Kirjoita lyhyt teksti, jossa käsittelet, miksi ja millä tavalla puiston myyminen on merkityksellistä. Pohdi myös, mitä merkityksiä liittyy siihen, kuka puiston uusi omistaja on.

IV näytös

Tšehov itse määritteli *Kirsikkapuiston* komediaksi. Sen sijaan näytelmän kantesityksen ohjannut Konstantin Stanislavski painotti näkemyksessään näytelmän traagisia puolia. Tšehovin kerrotaan suuttuneen verisesti Stanislavskille ja pitäneen tämän näkemystä *Kirsikkatarhasta* suorastaan virheellisenä. Onko *Kirsikkatarha* mielestäsi komedia vai tragedia? Kirjoita lyhyt teksti, jossa pohdit näytelmän viimeistä näytöstä ja erityisesti loppuratkaisua tästä näkökulmasta.

II Tarkkailutehtäviä esityksen aikana

Tehtävä 4

Seuraa esitystä **henkilöhahmojen** kannalta:

1. Valitse seurattavaksesi yksi henkilöhahmo näytelmätekstistä. Kirjoita lyhyt henkilökuvaus tekstin perusteella.
2. Seuraa esityksen aikana samaa henkilöä ja vastaa seuraaviin kysymyksiin:
 - a) Miten henkilöhahmo ilmestyy lavalle?
 - b) Miten hän on pukeutunut?
 - c) Miten hän puhuu?
 - d) Millaista on hänen sanaton viestintänsä (katseet, eleet, ilmeet ja asennot)?
 - e) Miten hän liikkuu?
 - f) Miten muut hahmot reagoivat häneen?
 - g) Mikä on hahmon rooli näytelmässä?
 - h) Onko henkilöhahmoon liitetty esineitä tai symboleja? Mitä tämä kertoo hahmosta?
 - i) Miten suhteet muihin hahmoihin on rakennettu?
3. Vertaile mielikuviasi henkilöhahmoista näytelmätekstin ja esityksen perusteella. Mitä yhtäläisyyksiä ja eroja tekstin ja esityksen välillä on? Mitä puolia Kansallisteatterin esityksessä on korostettu? Millaisia lisäpiirteitä henkilöhahmoilla on esityksessä? Miksi tällaisia ratkaisuja on tehty?

Tehtävä 5

Seuraa esitystä **tekniikan** kannalta:

1. Kuinka lavasteet toimivat? Miten kohtausten ja näytösten välillä lavasteiden vaihtaminen tapahtuu?
2. Kiinnitä huomiota äänentoistotekniikkaan: näyttelijät käyttävät esityksessä mikrofoneja. Mitä mikrofoniin käyttö mahdollistaa? Mitä sen myötä kenties menetetään?
3. Millaisia teatteritekniisiä keinoja esityksessä käytetään (live-videot, videoklipit, äänitehosteet, savu, lavasteiden liike, musiikki)? Mikä niiden tehtävä on? Mitä niillä saavutetaan?

Tehtävä 6

Valitse yksi näytelmäesityksen **sisältöön, tematiikkaan ja esitystapaan** liittyvä aihepiiri ja seuraa esitystä sen kannalta:

1. Kansallisteatterin *Kirsikkapuiston* kertojaksi on nostettu Anja. Mikä on kertoja rooli ja tehtävä esityksessä?
2. Raha ja sen puute ovat koko ajan *Kirsikkapuistossa* esillä. Millaisin erilaisin keinoin esityksessä tuodaan esille ja vahvistetaan rahaan liittyvää tematiikkaa?
3. Esityksessä on käytetty paljon erilaisia motiiveja: tällaisia ovat esimerkiksi neonvalokyltti, tiimalasi, hintalaput, lumisade, paperipussit, lasi- ja muovipullot, tasapainolankku, muovituolit, oluttölkit ja lipunmyyntikioski. Anna näille merkityksiä.
4. Esityksessä klassikkonäytelmään on sekoitettu paljon elementtejä nykykulttuurista. Millaisia viittauksia nykykulttuuriin löydät?
5. *Kirsikkapuisto*-näytelmätekstissä henkilöhahmojen repliikeissä on hyvin paljon taukoja. Tarkkaile, miten esityksessä on otettu huomioon tämä näyttämöohje. Pohdi, miksi taukojen käyttäminen on merkityksellistä.
6. Lavalla näkyy välillä näyttelijöiden lisäksi myös muuta teatterin henkilökuntaa. Keitä he ovat? Mikä on heidän merkityksensä esityksessä?
7. Esityksessä kukin näytelmän neljästä näytöksestä on erikseen nimetty. Poimi nämä nimet muistiin. Miten ne ohjaavat näytelmän seuraamista?

III Keskustelu- ja kirjoitustehtäviä

Useimpia näistä tehtävistä voi käyttää hieman soveltaen joko ryhmäkeskusteluissa tai kirjoitelmien materiaalina.

Tehtävä 7

Muodostakaa pieniä ryhmiä ja keskustelkaa valitsemastanne aiheesta:

1. Miksi *Kirsikkapuisto* on ajankohtainen? Muistelkaa, millaisiin uutisaiheisiin olette törmänneet viime aikoina, ja miettikää, pystyttekö linkittämään niitä *Kirsikkapuiston* sisältöön.
2. Miksi *Kirsikkapuisto* on klassikko? Selvittäkää, mitkä ovat klassikon ominaisuudet. Miten *Kirsikkapuisto* täyttää nämä kriteerit?
3. *Kirsikkapuistossa* on paljon vastakohtaisuuksia. Tällaisia ovat esimerkiksi muutos – pysyvyys, rikkaus – köyhyys, yläluokka – alaluokka, järki – tunne ja toivo – pettymys. Valitkaa ryhmässä yksi vastakohtapari ja keskustelkaa, miten se ilmenee esityksessä ja millaisia merkityksiä se saa.
4. Onko *Kirsikkapuisto* komedia vai tragedia? Kumpi painottuu enemmän? Millaisia komediallisia elementtejä esityksessä on? Mihin huumori kohdistuu? Kuka on koomisin hahmo? Entä millaisia traagisia elementtejä esityksessä on? Mikä esityksessä saa katsojan vakavoitumaan? Kuka on traagisin hahmo?
5. *Kirsikkapuisto* kantaesitettiin yli sata vuotta sitten. Jos näytelmän tapahtumat sijoitettaisiin nykyaikaan, miten ne eroaisivat alkuperäisistä?
6. Kenellä on *Kirsikkapuistossa* eniten valtaa? Kenellä vähiten? Piirtäkää keskustelunne pohjalta kaavio näytelmän valtasuhteista.
7. Kansallisteatterin esityksessä Anjan ja hänen äitinsä suhde on hyvin keskeisessä asemassa, kun taas itse näytelmätekstissä Anjan rooli on merkittävästi pienempi. Pohtikaa, miksi Anjan roolia on laajennettu ja mitä vaikutuksia sillä on näytelmän kokonaisuudessa.

Tehtävä 8

Väittely

Väittely voidaan toteuttaa pariväittelynä, jolloin kaikki parit väittelevät samanaikaisesti, tai perinteisenä kahden väittelyjoukkueen otteluna, jolloin muut ryhmäläiset ovat yleisönä.

Ennen väittelemistä keksitään yhdessä *Kirsikkapuistoon* liittyviä väittämiä. Alle on listattu muutama esimerkkiväite.

1. Perheen pelastaminen taloudellisesta ahdingosta on tärkeämpää kuin perheen perinteiden ja historian säilyttäminen.

2. Nainen ei saa päättää omasta tulevaisuudestaan.
3. Näytelmän mieshenkilöhahmot ovat ”rakkauden yläpuolella”.
4. Muutos on välttämätön ja hyvä asia.

Tehtävä 9

Keskustelkaa näytelmän henkilöhahmoista siten, että keskustelun lähtökohtana kunkin henkilöhahmon yksi keskeinen repliikki:

1. ANJA

[– –] Paluumatkalla katselin Eurooppaa ja Venäjää. Paljon ihmisiä. Paljon surullisia kohtaloita. Paljon ymmärtämättömyyttä ja vihaa. Paljon valtaa ja kärsimystä. Paljon myös rakkautta. Ja taas uutta elämää... Koko matkan ajattelin äitiäni. Pikkuhiljaa minusta tuntui kuin olisin hän. Että minä olin tulossa pelastamaan Kirsikkapuistoa. Uni ja valve alkoi sekoittua. Junan kolina vaikutti huumaavasti.

2. VARJA

Voi äiti hyvä, enhän minä voi itse kosia häntä. Kaikki puhuvat minulle hänestä, ovat puhuneet jo kaksi vuotta, mutta hän ei sano mitään tai kääntää kaiken leikiksi. Minä kyllä ymmärrän. Hän kokoaa rikkautta ja tekee työtä, ei hänellä ole aikaa ajatella minua. Jos olisi rahaa vähänkin, vaikka edes sata ruplaa, jättäisin kaiken ja menisin kauas pois. Menisin luostariin.

3. LJUBOV ANDREJEVNA

(näyttämöllä) Oi lapsuuteni, puhdas lapsuuteni! Tässä lastenkamarissa minä nukuin, katselin täältä puutarhaan. Onni heräsi joka aamu minun kanssani, ja silloin oli puutarha jo tuollainen, mikään ei ole muuttunut. *(Nauraa ilosta.)* Aivan, aivan lumivalkea! Oi puistoni! Pimeän, sateisen syksyn ja kylmän talven jälkeen sinä olet taas nuori, täynnä onnea, taivaan enkelit eivät ole sinua hylänneet... Kun voisi heittää pois tuon raskaan kiven, joka pusertaa rintaani ja harteitani, oi kunpa voisi unohtaa menneisyytensä!

4. GAJEV

Niin – on se kapine... Rakas, kunnioitettava kaappi. Tervehdin sinun olemassaoloasi, joka jo yli sadan vuoden ajan on suuntautunut hyvän ja oikean valoisia ihanteita kohti; sinun äänetön kutsusi hedelmälliseen työhön ei ole heikentynyt sadan vuoden kuluessa, vaan on ylläpitänyt *(kyynelet silmissä)* meidän perheessämme sukupolvien ajan valppautta, uskoa parempaan tulevaisuuteen ja

kasvattanut meissä hyvän ja yhteiskunnallisen tietoisuuden ihanteita. (*GAJEV on jäänyt yksin.*)

Jaha, vai niin, sillä tavalla...

5. FIRS

Ovat lähteneet... Minut unohtivat... Ei se mitään – istunpahan tähän... Leonid Andreits ei kai taaskaan ole ottanut turkkia – pelkän päällystakin vain... (*Huokaa huolestuneesti.*) En ollut siinä katsomassa... Se nuorten huolettomuus. (*Höpisee jotakin, mitä on mahdoton erottaa.*)

Elämä on mennyt aivan kuin ei olisi elänytkään... Väsyttää... (*Paneutuu pitkälleen.*) Makaan vähän... Voimat ovat jo ehtyneet. Ei ole mitään, ei enää mitään. Eh – sinä höppänä... (*lähtee DUNJASHAN kanssa kävelemään taakse keskelle.*)

Tehtävä 10

Turun kaupunginteatterissa esitettiin *Kirsikkapuistoa* syksyllä 2012 ja keväällä 2013. Ohjaaja Andriy Zholdakin ohjaama *Kirsikkapuisto* kesti yli viisi tuntia, ja esityksessä nähtiin vain näytelmän kolmas ja neljäs näytös. Tutustu Suna Vuoren arvosteluun [Varjojen puutarhassa](#). Vertaile lukemasi perusteella Turun kaupunginteatterin *Kirsikkapuistossa* tehtyjä ratkaisuja Kansallisteatterissa näkemääsi esitykseen.

Tehtävä 11

Tutustu *Kirsikkapuiston* saamiin kritiikkeihin. Valitse yksi arvostelu ja erittele, millaisiin asioihin kriitikko on kiinnittänyt esityksessä huomiota. Oletko samaa mieltä hänen kanssaan?

Helsingin Sanomat: [Suna Vuoren kritiikki](#)

Turun Sanomat: [Eeva Kempin kritiikki](#)

Keskisuomalainen: [Anu Puskan kritiikki](#)

Ilta-Sanomat: [Kirsikka Kiviniemen kritiikki](#)

Kirjoitustehtäviä:

1. Kirjoita *Kirsikkapuistosta* oma arvostelu, jossa kuvaillet Kansallisteatterissa näkemääsi esitystä ja esität siitä perusteltuja mielipiteitä. Kirjoita lukijalle, joka ei ole nähnyt esitystä.

2. Kirjoita kommentoiva kritiikki, jossa vertaat omaa katsomiskokemustasi valitsemasi kriitikon näkemyksiin.

Tehtävä 12

Tarkastelkaa alla olevia repliikkejä. Niihin liittyy runsaasti parenteeseja eli näyttämöohjeita. Mitä lisäarvoa ne antavat sanotulle?

Teksti 1

TROFIMOV

Ihmiskunta menee eteenpäin täydentäen voimiaan. Kaikki mikä sille on nyt saavuttamatonta, tulee kerran läheiseksi, käsitettäväksi, pitää vain tehdä työtä, auttaa kaikin voimin niitä, jotka etsivät totuutta. Meillä Venäjällä tekevät työtä vasta ani harvat. Suurin osa sitä sivistyneistöä, jonka tunnen, ei etsi mitään, ei tee mitään eikä vielä pysty työhön. Sanovat itseään sivistyneiksi, mutta sinuttelevat palvelijoita, (*PAM, ampuu ilmaan, jolloin DUNAJSJA putoaa tellingiltä alas patjalle ja lähtee pois.*) kohtelevat rahvasta kuin luontokappaleita, (*PAM, ANJA putoaa alas ja ryhtyy kiipeämään uudelleen ylös.*) opiskelevat huonosti, (*PAM, ANJA putoaa tikapuilta*) eivät lue mitään vakavasti, (*PAM, ANJA putoaa*) eivät tee kerrassaan mitään, (*PAM, ANJA putoaa*) tieteestä vain puhuvat ja taidettakin ymmärtävät vain niin ja näin. (*PAM, ANJA putoaa*) Kaikki ovat olevinaan vakavia, kaikilla on totiset kasvot, kaikki ovat puhuvinaan vain tärkeistä asioista, filosofoivat, ja saan aikaan, kaikkien nähden, työläiset syövät kurjasti, nukkuvat ilman päänalusta, kolme–neljäkymmentä ihmistä yhdessä huoneessa, kaikkialla luteita, löyhkää, kosteutta, siveellistä epäpuhtautta. Ja kaikki hyvät keskustelut käydään meillä vain sitä varten, että johtaisimme harhaan itsemme ja muut. Näyttäkää minulle, missä meillä on lastentarhat ja lastensairaalat, joista puhutaan niin paljon ja usein, missä lukusalit? Niistä kirjoitetaan vain romaaneissa, todellisuudessa ei niitä ole ollenkaan. On vain likaa, alhaisuutta, aasialaisuutta... Pelkään ja kartan hyvin vakavia kasvoja, pelkään vakavia keskusteluja. Parempi olla vai!

Teksti 2

LOPAHIN

Minä ostin! Odottakaas vähän, hyvä herrasväki, olkaa niin hyvä, minun pääni on vähän samaa, en osaa puhua... (*Nauraa.*) Kun tulimme huutokauppaan, oli Deriganov jo siellä, Leonid Andreitsilla oli vain viisitoistatuhatta, mutta Deriganov tarjosi heti kolmekymmentätuhatta yli velan. Vai niin, arvelin minä, ryhdyin huutamaan ja tarjosin neljäkymmentä. Hän neljäkymmentäviisi. Minä viisikymmentäviisi. Hän lisäili viisi, minä kymmenen kerrallaan... No, ja niin se sitten päättyi. Minä

tarjosin yli velan yhdeksänkymmentätuhatta, ja minulle se jäi. (*GAJEV lipunmyyntikojuun*) Kirsikkapuisto on nyt minun! Minun! (*Nauraa.*) Hyvä isä sentään, Kirsikkapuisto on minun! Sanokaa minulle, että olen juovuksissa tai päästäni sekaisin ja että minä vain kuvittelen kaikkea tätä... (*Tömistää jalkojaan.*) Älkää naurako minulle! (*Tai Chi alkaa: 4 kertaa perusliike, sitten muuttuu käsien vastaliikkeeksi.*) Jos isäni ja vaarini nousisivat haudastaan ja katselisivat, miten heidän Jermolainsa, piesty, vähä-oppinen Jermolai, joka talvisaikaan juoksenteli paljain jaloin, miten tuo samainen Jermolai on ostanut maatilan, jota ihanampaa ei ole tämän taivaan alla... Minä olen ostanut maatilan, jossa vaari ja isä olivat orjina, jossa heitä ei päästetty sisään edes keittiön puolelle. (*GAJEV lähtee pois lipunmyyntikojusta.*) Minä nukun, näen unta, luulottelen vain... (*nuhtelevasti*) Miksi, miksi te ette kuunnellut minua? Ystävä raukkani, nyt ei sitä enää saa takaisin. Hei soittajat, soittakaa, minä tahdon kuulla soittoa! Tapahtukoon kaikki niin kuin minä tahdon! (*Ironisesti.*) Uusi kartanonherra tulee, Kirsikkapuiston omistaja. (*LOPAHIN ryhtyy ampumaan ilmaan PAM, ja voimistelijat kaatuvat yksi kerrallaan: Katja K, Olli, Katja S, Hellu, Emmi, Petri ja Ismo¹*) Tulkaa kaikki katsomaan, miten Jermolai Lopahin sivaltelee kirveellä kirsikkapuistoa, miten puut kaatuvat maahan! Ja huviloita me rakennamme huimasti, ja meidän lapsemme ja lastenlapsemme saavat nähdä täällä uuden elämän... (*Näyttämö tyhjäksi, kun Ismo on kaatunut.*) Voi kunpa kaikki tämä menisi pian ohi, kunpa vain muuttuisi pian tämä meidän soinnuton, onneton elämämme.

¹ Nimet viittaavat näyttelijöihin, eivät henkilöihän.

IV Luovia tehtäviä

Tehtävä 13

Kuuma tuoli

Yksi oppilas valitaan edustamaan yhtä näytelmän henkilöhahmoa. Hänet istutetaan kuumalle tuolille, ja muut esittävät hänelle kysymyksiä, jotka pyrkivät paljastamaan henkilön tavoitteet ja tunteet. Esimerkiksi kun kuumalle tuolille istuu Lopahin, häneltä voi tivata, halusiko hän oikeasti auttaa Ranevskajaa vai halusiko hän alusta saakka saada puiston itselleen.

Tehtävä 14

Kirsikkapuistossa on merkityksellisiä tapahtumia, jotka ovat tapahtuneet joko ennen näytelmän alkua tai jotka tapahtuvat näytösten välissä. Valitse yksi alla olevista ehdotuksista tai keksi oma aihe. Voit kirjoittaa tekstin draama- tai proosamuotoon. (Tämän tehtävän voi tehdä myös pelkkänä dramatisointitehtävänä, eli esitetään lyhyitä kohtauksia tilanteista, joita lavalla ei nähty.)

1. Kohtaus, jossa tila huutokaupataan
2. Kohtaus, jossa Ranevskaja tapaa Pariisissa jälleen rakastettunsa
3. Ranevskajan monologi, kun hänen poikansa on hukkunut
4. Pistsik ja Dasenka keskustelevat raha-asioista

Tehtävä 15

Mitä näytelmän sisaruksille Anjalle ja Varjalle kuuluu näytelmän lopputapahtumien jälkeen? Kirjoita Anjan ja Varjan toisilleen kirjoittamat kirjeet, jossa he vaihtavat kuulumisia kolme kuukautta näytelmän tapahtumien päättymisen jälkeen.

Tehtävä 16

Kirjoita yleisönosastokirjoitus, jossa otat kantaa uutiseen, jonka mukaan kuuluisa kirsikkapuisto on hakattu ja tilalle aiotaan rakentaa kesähuiloita. Päätä itse tekstisi julkaisufoorumi.

Tehtävä 17

Kirjoita näytelmälle vaihtoehtoinen loppu. Mitä pitäisi tapahtua, että kirsikkapuistoa ei menetetäkään vaan se saadaan säilytettyä?